

JEŽÍŠŮV KŘEST

Ježíšův křest bereme jako něco samozřejmého. Všichni křesťané byli kdysi pokřtěni, proč by tedy sám zakladatel křesťanství neměl mít křest.

Ale pozor! Tak samozřejmé to přeci jen není. Vzpomeňme si, že Jan křtil křtem pokání, křtem na odpuštění hříchů a proto se lidé symbolicky omývali v Jordánu a symbolicky v něm nechávali své hříchy. A my přece věříme, že Ježíš je bez hříchu, bez hříchu se narodil a jako Boží Syn nikdy žádný hřích neudělal. Proč tedy vůbec chodil k Jordánu, na poušť, za Janem a mezi zástupy?

Co říkají evangelia.

Zdá se, že nejpůvodnější zpráva je v Markově evangeliu. Tu potom převzali a doplnili Matouš a Lukáš. **Marek** píše:

- *V těch dnech přišel Ježíš z Nazareta v Galileji a byl v Jordánu od Jana pokřtěn.*
- *V tom, jak vystupoval z vody, uviděl nebesa rozevřená a Ducha, který jako (po způsobu) holubice sestupuje na něj.*
- *A z nebe se ozval hlas: "Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil."*

Celá zpráva je plná symboliky, v tehdejší době úplně samozřejmé. Například:

1. *uzavřené nebe je symbolem narušeného vztahu mezi Bohem a lidmi*
2. *projít vodou Jordánu musel také vyvolený národ před vstupem do Zaslíbené země*
3. *také ve vyprávění o stvoření najdeme vedle sebe vodu, Ducha a slovo.*

Tedy si celou zprávu můžeme po částech rozebrat.

Ježíš přišel k Janovi, aby se od něj nechal pokřtít

Proč se Ježíš nechal pokřtít?

Ani po Ježíšově zmrtvýchvstání si učedníci nevěděli příliš rady s tím, proč se Ježíš nechával křtít. Stejně jako my, i oni chápali, že Ježíš žádný takový křest nepotřeboval. Proto **Matouš** do svého evangelia zařadil i **rozhovor Jana s Ježíšem**, ve kterém se Jan takovému postupu brání: „*Ale on mu bránil a říkal: "Já bych měl být pokřtěn od tebe, a ty jdeš ke mně?" Ježíš mu odpověděl: "Připust' to nyní; neboť tak je třeba, abychom naplnili všecko, co Bůh žádá." Tu mu Jan již nebránil.*“ Matouš tu ukazuje Ježíšovo chování jako poslušné vykonávání Božího plánu na záchranu člověka. Aby tento plán Ježíš naplnil, sklání se On – Boží Syn poslušně před Janem Křtitelem. Právě tento postoj chce Matouš zdůraznit. Jen v tomto **postoji, ve kterém se větší dokáže sklonit před menším**, můžeme splnit Boží vůli.

V **Janově evangeliu** pak najdeme ještě působivější vysvětlení. Jestliže lidé v Jordánu své hříchy symbolicky nechávali, pak Ježíš tam vstoupil proto, aby zde symbolicky všechny lidské hříchy zdvihнул a naložil na sebe. To o něm alespoň říká Jan Křtitel, když ho vidí přicházet: „*Hle, beránek Boží, který snímá hřích světa.*“ (Tato věta pravděpodobně patřila mezi první vyznání víry prvokřesťanské obce a Janovi Křtiteli byla pouze v evangeliu připsána.)

Uviděl nebesa otevřená a Ducha, který jako holubice sestupuje na něj

Tak především Duch svatý nesestupoval v podobě holubice, ale jako neboli **po způsobu holubice**, jak zní původní řecký text. Tedy sestupoval, snášel se tak lehounce, jako holubice. Holubice byla používána za symbol ducha již v předkřesťanské době. Snad pro svůj ladný let, snad pro svou čistotu a jemnost.

Dále můžeme dnes jen těžko říci, **kdo tuto událost viděl na vlastní oči**.

- **Marek ani Matouš** se k ní jako očití svědci nehlásí. Pouze uvádí, že Ježíš viděl sestupovat Ducha: „*Když byl Ježíš pokřtěn, hned vystoupil z vody, a hle, otevřela se nebesa a spatřil Ducha Božího*“.
- **Lukáš** hovoří obecně o tom, že „*Duch svatý sestoupil*“ a připomíná, že to bylo ve chvíli, kdy se Ježíš modlil. Chce tím upozornit na tuto **podobnost**: po Ježíšově modlitbě na Ježíše sestoupil Duch Svatý a začalo období jeho veřejného působení. Také po modlitbě učedníků o Letnicích na ně sestoupil Duch Svatý a začalo období veřejného působení církve.
- **Jan** dává svědectví o sestupujícím Duchu do úst samotného Jana Křtitele: „*Jan vydal svědectví: Spatřil jsem, jak Duch sestoupil jako holubice z nebe a zůstal na něm*“.

Proč ale o této události všichni hovoří, když ji pravděpodobně nikdo z nich neviděl? Především proto, že chtějí hned na počátku evangelia otevřít svým čtenářům oči a **říci jim, kdo Ježíš byl**. To, co učedníci pochopili teprve po Ježíšově zmrtvýchvstání, že totiž Ježíš je Milovaný Boží Syn, to tady sami říkají čtenářům „ústý“ nejvyšší autority: „*Z nebe se ozval hlas: Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil.*“

Z nebe se ozval hlas

Kdo zná dobře starý zákon ví, že slova z nebe o Božím Synu nápadně připomínají slova proroka Izaiáše Iz 42,1: „*Zde je můj služebník, jehož podepírám, můj vyvolený, v němž jsem našel zalíbení. Vložil jsem na něho svého ducha, aby vyhlásil soud pronárodům.*“ Jsou to slova, kterými Hospodin povolává svého služebníka, který bude trpět, ale kterého také učiní „světlem pro pronárody“. Je pochopitelné, že Kristovi učedníci považovali Ježíše právě za tohoto „**trpícího Hospodinova služebníka**“. Proto slova, která nad ním z nebe zazněla, se podobají povolávací formulí tohoto služebníka.

Proč křest ?

Je důležité si uvědomit, že při této události nedošlo ani k tomu, že by byl Ježíš obdařen Duchem Svatým, ani k tomu, že by si v té chvíli uvědomil, že je Božím Synem.

Duch svatý byl s Ježíšem

Duch Svatý je nerozlučně spojen s Ježíšovým životem. Vždyť Ježíš byl Duchem Svatým počat. Jeho JÁ bylo já Božího Syna a přestože došlo k jeho vtělení, nedošlo k přerušení jeho lásky s já Boha Otce. Právě tato jejich láska, vztah a vzájemné obdarovávání můžeme nazvat Duchem svatým. Proto byl Duch Svatý neustále s Ježíšem.

Ježíš věděl, že je Boží Syn

Ježíš si byl vědom svého zvláštního vztahu k Bohu od věku, kdy si také jiné děti začínají uvědomovat, kým jsou. Zmínku o tom můžeme najít v Lukášově evangeliu, v příběhu dvanáctiletého Ježíše. Stejně jako jiní mladí lidé hledají svou identitu i Ježíš si stále lépe uvědomoval své Boží synovství. Evangelia píší, že Ježíš vystoupil na veřejnost asi ve třiceti letech. V té době už Ježíš naprosto přesně věděl, že je Boží Syn a znal také své poslání mezi lidmi.

Při křtu přijal Boží poslání také člověk Ježíš

Když se Boží syn vtěloval do člověka Ježíše, velice dobře věděl co činí. Jeho božská vůle dobrovolně souhlasila se svým posláním. Také člověk Ježíš měl svou vůli. Jenomže v době početí ještě nemohl vyjádřit svůj souhlas nebo nesouhlas k ničemu. To nemůže udělat nikdo z nás. Rozhodovat se totiž začínáme až mnohem později. Také **Ježíš musel nejprve dostatečně vyžrát jako člověk**, aby jeho rozhodnutí bylo skutečně dobrovolné. Vždyť ani králové nejsou pomazáváni na krále jako miminka, ale teprve jako dospělí muži, kteří jsou schopní ujat se svého úkolu.

Když bylo Ježíši asi třicet let, byl v Izraeli považován za zralého muže. A právě v té době přišel na poušť k Janu Křtiteli a dobrovolně se nechal pokřtít. **Veřejně, před svědky, tak na sebe přijal poslání**, ke kterému se při vtělení ještě nemohl vyjádřit. Lidská Ježíšova vůle se tak sjednotila s božskou vůlí Božího Syna. Bůh plně respektuje svobodu člověka a proto Ježíšovo poslání nemohlo začít před tímto aktem. Křest u Jordánu bylo tedy takové veřejné přijetí osvoboditelského poslání.

Duch Svatý, který se vzápětí po způsobu holubice na Ježíše snesl, byl **symbolem tohoto Ježíšova poslání**. Tento Duch jej pak také po celou dobu veřejného působení provázel, vedl a pobízel.

KDO BYL JAN KŘTITEL ?

Židovské dějiny

Na tuto otázku neodpovídají pouze evangelia, ale pokouší se to objasnit i známý židovský historik **Josefus Flavius**. V roce 90 napsal v Římě knihu: **Židovské starožitnosti**, ve které chtěl za pomoci židovských dějin alespoň trochu objasnit, kdo jsou Židé. Vystoupení Jana Křtitele v Judsku vzbudilo pravděpodobně ve své době velký rozruch, takže o něm napsal i Flavius.

„Byl váženým mužem, který nadchl Židy ke cvičení ve ctnostech, který je nabádal ke vzájemné spravedlnosti, ke zbožnosti a k přijetí křtu. Hlásal, že teprve pak bude křest Bohu příjemný,

protože dosud jej používali jen k posvěcení těla, nikoli však k usmíření za své hříchy. ... Kolem Jana se shromáždilo mnoho lidí, kteří byli nadšeni jeho slovy...

Protože Flaviův spis byl určen především pro Římany a Řeky, klade se v něm důraz především na ctnosti, které byly těmito národy uznávány. Vůbec se například nezmiňuje o tom, že někteří jej považovali za Mesiáše.

Evangelia o Janu Křtiteli

Další zprávy najdeme ve všech evangeliích. Nejpodrobněji ze všech ale hovoří pisatel Lukášova evangelia. Ten se jako jediný zmiňuje také o Janově dětství. Z jakých pramenů Lukáš čerpal, nevíme. Je také možné, že vyprávění o Janu Křtiteli je starší a původně kolovala samostatně mezi

Kdo je kněz ?

Kněz je člověk pověřený k úkolům, které se týkají posvátných věcí. (*Tak tomu bylo i u pohanů.*)

V Izraeli nejprve tuto službu před Bohem vykonávala vždy hlava rodu – tedy Abrahám, Izák, Jákob.

Později ale, když se národ rozrostl, bylo nutné některé lidi pověřit **službou u oltáře**. Zpočátku šlo o **potomky Áronovy**. Pravděpodobně nešlo pouze o pokrevní příbuznost. Levitou byl prostě každý, kdo zastával kněžskou funkci anebo byl rodiči zasvěcen Bohu.

Pro kněze existovalo mnoho **zvláštních předpisů**, které najdeme hlavně ve 3.knize Mojžíšově.

- *Při všech bohoslužbách byli bosí.*
- *Než vstoupí do stánku úmluvy, umyli si nohy i ruce.*
- *Pokud měli v chrámu službu nesměli pít víno, ani opojné nápoje, ani spát se ženou.*
- *Hlavy si nesměli holiť, jen stříhat. Oženit se směli pouze s pannou z Izraele.*

Jejich **hlavní povinnosti** byly 3:

- 1) Přisluhovat v Hospodinově svatyni
- 2) Vyučovat lid Božímu zákonu
- 3) Zjišťovat Boží vůli (*zpočátku to snad byl jejich hlavní úkol, čemuž by odpovídalo i označení kohen, které souvisí s arabským kahin = vidoucí*)

Ve svatyni měli tyto povinnosti

- *Udržování ohně na oltáři pro zápalné oběti*
- *Naplňování zlatých lamp olejem, aby stále sytily*
- *Obětování předepsaných obětí ráno i večer u dveří stánku.*
- *Každý týden vyložit čerstvé posvátné chleby*
- *Troubit na kovové trouby*
- *Prohlížet nečisté, zvláště malomocné*
- *Udržovat chrámovou stráž*
- *Právní soudy v těžkých případech – jejich rozhodnutí bylo konečné, protože bylo považováno za Božské rozhodnutí*
- *Účastnili se také vojenských tažení*

Za Davida byli kněží rozděleni do 24 tříd, v jejichž čele stál nejvyšší kněz (= **velekněz**). Mezi kněze byli ale započítáni pouze potomci kněze **Sádoka** (*kteří Davida podporovali*), ostatní – **levité** směli konat jen nižší chrámové služby (*například porážení dobytka k obětem*). Každá třída byla vždy týden ve službě.

Z babylonského zajetí se ale vrátili pouze kněží 4 tříd. Aby byla zachována starobylá tradice, byli tito kněží opět rozděleni do 24 tříd s veleknězem v čele. Tento **velekněz** byl k tomuto úkolu zvláště pomazán (*asi jako král*) a jeho úkolem bylo přinášet oběti v den smíření. S krví zabitého zvířete potom vcházel do Nejsvětější svatyně. Izraelitě už v této době neměli krále a tak hlavou všech Židů se stal právě velekněz. V bojích o trůn byl ale často určován i sesazován právě vládnoucími panovníky (*například Seleukovci, Herodes Veliký*).

Vedle kněží se v době po návratu z Babylónie objevili ale také **vykladači Zákona** – tzv. Zákoníci. Jejich autorita brzy zastínila autoritu kněží, jejichž činnost se již přesunula výhradně do chrámu. Kněz měl v Ježíšově době už jen malou úlohu.

Janovými učedníky. Vidíme z něj, že **Jan Křtitel byl považován za Božího muže**, který pro své hlásání položil i život. Byl totiž zajat **Herodem Antipou**, kterému připomínal, že nemůže žít s manželkou svého bratra - Herodiadou. Když byl Jan ve vězení, slíbil Herodes na plese Herodiadině dceři **Salome**, že jí splní, cokoli si bude přát. Dívka se ptala matky a ta ji poradila, aby si přála hlavu Jana Křtitele. Herodes svůj slib splnil.

Janovo dětství

Jak jsme viděli na Ježíšově životě (*i životech jiných významných osobností*), důležitost poslání určitého člověka, kterou jeho současníci poznali, se zdůrazňuje vždy také zvláštními událostmi, které se odehrály v jeho dětství. Jan Křtitel byl považován za svatého muže – proto byl v jeho příběhu zdůrazněn také neobyčejný způsob jeho početí a setkání s Ježíšem ještě před narozením.

Jeho **otec** byl kněz. Jeho **matka** také pocházela z rodu Aronova. Navíc se zdůrazňuje jejich opravdová zbožnost: „*Oba byli spravedliví před Bohem a žili bezúhonně podle všech Hospodinových příkazů a ustanovení.*“ Zatímco ale vznešení kněží žili vesměs v Jeruzalémě,

nižší třídy kněží bydleli v blízkých městech nebo vesnicích. Kde ale bydleli Janovi rodiče? Dnes se předpokládá, že v městečku nedaleko Jeruzaléma - **Ajn Karim**. Jde však spíše o tradici, pocházející ze 6.st., než o historicky doložený údaj. Podle Mt 1,39 Maria spěchala do judských hor - „*oreiné*“, jak bylo okolí Jeruzaléma nazýváno.

Janovo dětství je opět ukončeno větou: „*Chlapec rostl a sílil na duchu; a žil na poušti až do dne, kdy vystoupil před Izrael.*“

Jan na poušti

Na začátku příběhu dospělého Jana Křtitele uvádí Lukáš souvislosti s dějinami celé země a tehdejší vypočítává vládce Říma, Judska, Galileje i jeruzalémské velekněze. Lukáš měl prostě o historii zájem.

Když byla v roce 1947 objevena první **Kumránská jeskyně**, vneslo se trochu více světla také do Janova příběhu. Skupina esejců žila zcela izolovaně od světa v poušti. Také Jan žil podle Lukáše na poušti. Od Flavia víme, že společenství esejců přijímalo děti na výchovu. Není tedy vyloučeno, že v jejich osadě vyrostl i Jan Křtitel. Tomu by odpovídal i způsob jeho života (*Jan měl na sobě šat z velbloudí srsti, kožený pás kolem boků a potravou mu byly kobylky a med divokých včel*) a obsah kázání. Také místo, kde u Jordánu Jan kázal, není od Kumránu vzdáleno více jak 20 km.

Co kázal Jan Křtitel ?

Čiňte pokání

Vypadá, že nejpůvodnější zprávou je **zpráva Markova**. Podle ní Jan vyzýval k vyznání hříchů a křest, jako symbol očištění od těchto hříchů. Již však jasně ohlašoval, že je pouze Předchůdce a že za ním jde Někdo větší. Zdůrazňuje: „*Já jsem vás křtil vodou, on vás bude křtít Duchem svatým.*“ Mk 1,8.

Nepomůže být potomkem Abraháma, je třeba konat dobro

Také v **Matoušově evangeliu** je považován Jan za toho, kterého ohlašoval Izajáš: **Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, vyrovnejte mu stezky!** Jeho kázání se svým obsahem skutečně podobala kázáním izraelských proroků ze starých časů. Kázal horlivě a někdy pěkně ostrými slovy, třeba: „*Plemeno zmijí!*“. Také **obsah jeho kázání** byl podobný kázáním těchto proroků, jak je známe ze Starého zákona. Stejně jako tito proroci upozorňuje, že spasen bude každý podle svých skutků. Nikomu tedy nebude stačit, že je členem vyvoleného národa. Každý bude muset sám **konat dobré skutky**, aby byl spasen. „*Nemyslete si, že můžete říkat: ‚Náš otec je Abraham!‘ Pravím vám, že Bůh může Abrahamovi stvořit děti z tohoto kamení. Sekera už je na kořeni stromů; a každý strom, který nenese dobré ovoce, bude vyřat a hozen do ohně.*“ Mt 3,9-10.

Přichází někdo větší a s ním přichází soud

Stejná slova najdeme i v **Lukášově evangeliu**. Navíc jsou zde i konkrétní rady, jak se mají lidé chovat. Zřejmě tento skutečný zájem, vedl potom mnohé k myšlence, že Jan Křtitel je Mesiáš. Obě zprávy - Matoušova i Lukášova - ale hned uvádějí vlastní Janova slova, kterými ohlašuje **někoho silnějšího a vznešenějšího**: „*Já vás křtím vodou k pokání; ale ten, který přichází za mnou, je silnější než já nejsem hoden ani toho, abych mu zouval obuv; on vás bude křtít Duchem svatým a ohněm.*“ Mt 3,11-12. S jeho příchodem se zároveň blíží i **soud**: „*Lopata je v jeho ruce, aby pročistil svůj mlat a pšenici shromáždil do své sýpky; ale plevy spálí ohněm neuhasitelným.*“ Lk 3,17.

Já nejsem Mesiáš, já ohlašuji přítomnost Páně

Podle zprávy **Janova evangelia** přišli za Janem Křtitelem vyslanci z jeruzalémského chrámu a oficiálně se ho ptali, kým je. Tato událost ale není popisem historické události. Spíše zrcadlí pozdější spory mezi skupinou kolem pisatele Janova evangelia a skupinou učedníků Jana Křtitele. Těm totiž byla určeno ujištění Jana Křtitele: „*Já nejsem Mesiáš*“. **Jn 1,21-23**: „*Znovu se ho zeptali: ‚Jak to tedy je? Jsi Eliáš?‘ Řekl: ‚Nejsem.‘ ‚Jsi ten Prorok?‘ Odpověděl: ‚Ne.‘ Řekli mu tedy: ‚Kdo jsi? Ať můžeme přinést odpověď těm, kdo nás poslali. Za koho se sám pokládáš?‘ Řekl: ‚Jsem hlas volajícího na poušti: Urovnejte cestu Páně jak řekl prorok Izaiáš.‘*“

JEŽÍŠOVO POKUŠENÍ

O Ježíšově pokušení vypráví pouze synoptická evangelia: Markovo, Matoušovo a Lukášovo. Tuto příhodu však vypráví trochu odlišně. Shodují se pouze v tom, že:

- pokušení následovalo až **po křtu u Jordánu**

- odehrálo se **na poušti** a
- **trvalo 40 dní**: tato doba je symbolická a dala by se nazvat jako **dobrý, Bohem vyměřený čas**. Mojžíš byl 40 dní a nocí na hoře Sinaj (Ex 34,28), také Eliáš putoval 40 dní na horu Choreb posílen pouze božským pokrmem. (1.Kr 19,1-8).

Markovo evangelium

Nejstručnější je jako obvykle zpráva z evangelia sv.Marka 1,12-13: „*A hned ho Duch vyvedl na poušť. Byl na poušti čtyřicet dní a satan ho pokoušel; byl mezi dravou zvěří a andělé ho obsluhovali.*“

Ve zprávě se vůbec neuvádí, o jaké zkoušky vlastně šlo. Ovšem připomínka divé zvěře, která Ježíši neublížila, nám nutně musí připomenout **původní ráj**. Alespoň prvním čitatelům to ráj určitě připomnělo. Znali totiž i jiná vyprávění o ráji: všechna zvířata i první lidé zde žila ve vzájemné shodě a andělé člověka obsluhovali – jedli tedy andělský pokrm, protože v ráji byla jen potrava pro zvěř a ne pro lidi. Přesně tak to také píše Marek: „*Byl mezi dravou zvěří a andělé ho obsluhovali*“. Chce tím vlastně říci, že Ježíše dovedl Duch až do ráje a Ježíš ráj už podruhé neprohrál, jako Adam s Evou. Marek tímto kratoučným příběhem vlastně doplňuje události u Jordánu.

- Po křtu, když se z nebe ozve hlas: „*Toto je můj milovaný Syn.*“, je řečeno čtenáři, že **Ježíš je milovaný Boží Syn**.
- Když ho potom Duch dovede až do ráje, kde Ježíš odolá Satanovu pokušení, je tím řečeno, že **Ježíš ze zároveň také člověk** a to člověk nový, který nezhřešil. Ježíš jako nový Adam dává všemu stvoření nový smysl.

Matoušovo evangelium

Matouš už popsal podrobněji i jednotlivá pokušení. Nesmíme ale zapomenout, že Matouš je v první řadě teolog. Snažme se tedy jeho vyprávění vidět spíše jako obrazy. A to obrazy toho, **v čem Izrael, jako vyvolený národ neuspěl**.

- 1) Na poušti si Izraelité stěžovali, že **nemají co jíst**: „*Celá pospolitost Izraelců na poušti opět reptala proti Mojžíšovi a Áronovi. Izraelci jim vyčítali: Kéž bychom byli zemřeli Hospodinovou rukou v egyptské zemi, když jsme sedávali nad hrnci masa, když jsme jídávali chléb do sytosti. Vždyť jste nás vyvedli na tuto poušť, jen abyste celé toto shromáždění umožili hladem.*“ Ex 16,2-3
- 2) Stěžovali si, že **nemají co pít**: „*Utábořili se v Refídimu, ale lid neměl vodu k pití. Tu se lid dostal do sváru s Mojžíšem a naléhali: "Dejte nám vodu, chceme pít!" Mojžíš se jich zeptal: "Proč se se mnou přete? Proč pokoušíte Hospodina?" To místo pak pojmenovali Massa a Meriba (to je Pokušení a Svár) podle sváru Izraelců a proto, že pokoušeli Hospodina pochybováním*“ Ex 17,1-2,7
- 3) Dokonce si odlili zlatého býčka, před kterým pak obětovali oběti: „*I strhal si všechn lid z uší zlaté náušnice a přinesli je k Áronovi. On je od nich vzal, připravil formu a odlil z toho sochu býčka. A oni řekli: "To je tvůj bůh, Izraeli, který tě vyvedl z egyptské země." Když to Áron viděl, vybudoval před ním oltář.*“ Ex 32,3-5

Tyto události pak připomíná Mojžíš ve své rozsáhlé řeči na rozloučenou, kterou najdeme v 5. knize Mojžíšově. **Všechny 3 Ježíšovy odpovědi ďáblu jsou vybrány právě z tohoto Mojžíšova napomínání.**

- „*Tak ti dával poznat, že člověk nežije pouze chlebem, ale že člověk žije vším, co vychází z Hospodinových úst.*“ 5.Mojž. 8,3
- „*Nepokoušejte Hospodina, svého Boha, jako jste ho pokoušeli v Masse.*“ 5.Mojž. 6,16
- „*Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit. Já Hospodin, tvůj Bůh, jsem Bůh žárlivě milující.*“ 5.Mojž. 5,9

Matouš chce tedy hned po křtu zdůraznit, že Ježíš není Božím Synem pouze na základě svého původu, ale také svým jednáním se osvědčil jako poslušný Boží Syn. Všude, kde Izrael zklamal, Ježíš obstál. Právě v Ježíši mají i dějiny Izraele své naplnění.

Lukášovo evangelium

Lukáš i Matouš čerpali ze stejného pramene – tzv. **pramene Q**. Tento spis se nikdy nenašel, ale je dobře doloženo, že pisatelé Lukášova i Matoušova evangelia, používali při sepisování svého díla nejenom nejstarší Markovo evangelium, ale také tento neznámý zdroj (*ze kterého si vybírali to, co sami uznali za vhodné*). Proto je Lukášův popis pokušení tolik podobný Matoušovu. Liší se pouze tím, že Lukáš prohodil pořadí 2. a 3. pokušení (*chtěl totiž, aby pokušení vyvrcholila v Jeruzalémě, stejně jako tam vyvrcholila veškerá Ježíšova pozemská činnost*).

První otázka, která by měla každého napadnout, je: „*Jak mohl kdokoliv vědět, jak to na poušti vypadalo, když tam byl Ježíš úplně sám?*“ V té také spočívá pochopení celého příběhu.

Ježíš byl za svého života podroben mnoha zkouškám, dalo by se říci pokušením. Především byl neustále pod tlakem lidu, aby se prosadil jako Mesiáš podle jejich představ, tedy Mesiáš – král, který svrhne Římany a vytvoří novou Izraelskou říši. Také jeho nejbližší často nechápali jeho postoje

- **Jeho učedníci:** *po prvním Ježíšově zmínce o budoucím utrpení si Petr vzal Ježíše stranou a domlouval mu, že to se nemůže stát Mt 16,22*
- **jeho příbuzní** *si pro něj přišli, že je nemocný a že si ho odvedou domů: „Když to uslyšeli jeho příbuzní, přišli, aby se ho zmocnili; říkali totiž, že se pomátl.“ Mk 3,21*

Jsou zde tedy pravděpodobně shromážděna všechna pokušení, kterým byl kdy Ježíš za svého veřejného působení vystaven a jsou uspořádána do tzv. **3 typických pokušení**.

Lukáš je má uvedeny takto:

- 1) **pokušení proměnit kámen na chleba** – na poušti.
- 2) **pokušení mít všechnu moc i slávu** všech království – na vysoké hoře
- 3) **pokušení nechat se zachránit Bohem** – na vrcholku chrámu

Janovo evangelium

Janovo evangelium tato 3 typická pokušení neuvádí. Ukazuje ale **konkrétní situace, ve kterých se Ježíš nacházel a ve kterých obstál**. Tyto situace se dají spolehlivě přiřadit k typickým pokušením, jak je uvádí Matouš a Lukáš. Můžeme si být tedy jisti, že ve vyprávění o pokušení Ježíše ďáblem se nehovoří pouze o abstraktních situacích, ale že v nich jsou obrazně ukázány situace Ježíšova života.

TYPICKÉ POKUŠENÍ	JAN
Pokušení chleba	<i>Jan 6,26-27: „Hledáte mě ne proto, že jste viděli znamení, ale proto, že jste jedli chléb a nasýtli jste se“</i>
Pokušení moci	<i>Jan 6,15: „Když Ježíš poznal, že chtějí přijít a zmocnit se ho, aby ho provolali králem, odešel opět na horu, zcela sám.“</i>
Pokušení veřejného představení	<i>Jan 7,2-4: „Byly blízko židovské svátky stánků,³a jeho bratři mu řekli: „Jdi odtud do Judska, aby tam tvoji učedníci viděli skutky, které činíš.“</i>

Mohl Ježíš v těchto zkouškách neobstát?

Abychom mohli odpovědět, musíme si vzpomenout na Ježíše, který byl zároveň Boží Syn i člověk. Měl tedy vše, co patří k člověku: tělo, city, ale hlavně rozum a vůli. Zároveň měl také to, co patří k Boží přirozenosti: opět rozum a vůli. V Ježíšových zkouškách šlo právě o tu vůli. O možnost rozhodnout se jinak, než se Ježíš rozhodnul. Boží vůle samozřejmě chtěla to, co svým božským rozumem jako správné poznala. O lidské Ježíšově vůli jsme si řekli, že s poslušností přijala ten samý cíl svého života, jako božská vůle.

Můžeme tedy říci, že **Ježíš jako Boží Syn nemohl neuspět**, ale zároveň to **jeho lidskou vůli stálo skutečné lidské úsilí**, aby obstál. Stejně tak lidské, jako je to naše, když bojujeme s nějakým pokušením.

Z naší lidské zkušenosti také víme, že právě ve zkoušce se ukáže, jaký člověk ve skutečnosti je. Také apoštolové nám nechtěli představovat Ježíše pouhými slovy. Chtěli ukázat, jak dokázal obstát v pokušeních, které ho lákaly k pohodlnějšímu a váženějšímu způsobu svého života.

JEŽÍŠOVI UČEDNÍCI

Ježíš se se svým poselstvím obracel na veřejnost, na lid. Ale to mu nestačilo. Chtěl mít lidi i ve své blízkosti, nechtěl být sice významný, ale Osamělý. Proto kolem něj můžeme vidět skupinu lidí, která mu byla velmi blízko. Byli to mladí muži, ale i ženy, o kterých se píše, že se o Ježíše a jeho učedníky staraly za pomoci svého majetku. Jak ale vzniknul tento okruh lidí a jaký měl význam?

Každá důležitá osobnost měla své následovníky: Budha, Konfucius, Sokrates i jiní filozofové. Ale nemusíme chodit daleko, také v Izraeli vidíme učedníky kolem Jana Křtitele, známí jsou židovští zákoníci této doby Hillel a Šammaj, kteří také byli obklopeni svými následovníky. Křesťanské vyprávění vytvořilo zvláštní formu příběhu o povolání učedníka:

- Svou strukturou je velmi podobné **povolání Eliši prorokem Eliášem:** „*Odešel odtud a našel Elišu, syna Šáfatova, jak orá. Bylo před ním dvanáct spřežení a on sám při dvanáctém. Eliáš k němu přikročil a hodil na něj svůj plášť. Eliáš opustil dobytek, rozběhl se za Eliášem a řekl: "Dovol, ať políbím otce a matku. Pak půjdu za tebou." On mu řekl: "Jdi a vrať se! Nezapomeň, co jsem ti učinil." ...Potom vstal, šel za Eliášem a přisluhoval mu.*“ 1.Král 19,19-21. Ve Starém zákoně neexistuje žádná jiná srovnatelná historika o povolání.
- Teď si ukážeme text z Matoušova evangelia o **povolání prvních učedníků Ježíšem:** „*Když šel podél Galilejského moře, uviděl Šimona a jeho bratra Ondřeje, jak vrhají síť do moře; byli totiž rybáři. Ježíš jim řekl: "Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí." Ihned opustili síť a šli za ním. O něco dále uviděl Jakuba Zebedeova a jeho bratra Jana; ti byli na lodi a spravovali síť. Hned je povolal. A zanechali na lodi svého otce Zebedea s pomocníky a šli za ním.*“ Mk 1,16-20.

Je tu snaha vytvořit **ideální scénu**, ve které se Ježíš setkává s učedníky při jejich denní práci, povolá je a oni se pro něj okamžitě rozhodnou, překonají překážky spojené s rozloučením s rodinou a jdou za Ježíšem. Rozhodující pro povolání není rozhodnutí učedníka, jak bylo běžné v tehdejší době, ale Ježíšův výběr. To **povolává sám Bůh**. Také v Eliášově příběhu je naznačeno, že povolává sám Bůh, toto Boží povolání symbolizuje plášť přehozený přes Elišu. U Ježíše tento symbol chybí, Ježíš jako skutečný Bůh povolává pouhým Slovem.

Povinností učedníků byla služba svému učiteli. O Elišovi se píše, že Eliáš přisluhoval. Z rabínských textů je také možné vyčíst, že žák činí pro svého učitele všechny práce, které činí jeho otrok – s výjimkou rozvazování sandálů. I tady vidíme rozdíl mezi tehdejšími žáky a učedníky Ježíšovými. Před svou smrtí Ježíš jasně nazval své učedníky přáteli.

Nejstarší zprávu, ze které se dozvídáme o existenci Ježíšových učedníků, najdeme v **1.listu Korintským 15,3-7:** „*Odevzdal jsem vám především, co jsem sám přijal, že Kristus zemřel za naše hříchy podle Písem a byl pohřben; byl **vzkříšen** třetího dne podle Písem,*

- *ukázal se **Petrovi**, potom **Dvanácti**. Poté se ukázal více než **pěti stům bratrů** najednou; většina z nich je posud na živu, někteří však již zesnuli.*
- *Pak se ukázal **Jakubovi**, potom všem **apoštolům**.*“

Tato zpráva pochází asi z r.53 po Kristu. A zjevení Ježíšovo rozděluje na dva řetězce, z nichž každý začíná jednou významnou osobností. Vypadá to, že řetězce zjevení nejsou poskládány náhodně, ale odpovídají geografickému uspořádání. První řetězec jsou ta zjevení, která se stala v Galileji. Odtud pocházel Petr, Ježíšových nejbližší učedníci i většina jeho následovníků (*zde 500 bratrů*). Druhý řetězec ukazuje podobná zjevení v Jeruzalémě. Nejvýznamnější prvokřesťanskou Jeruzalémskou osobností byl totiž právě biskup Jakub, který není jmenován mezi Ježíšovými učedníky.

Petr a dvanáct apoštolů

Jejich teologické chápání se mění:

- V **Lukášově evangeliu** mají představovat **budoucí soudce 12 izraelských kmenů. Lk 22,28-30:** „*A vy jste ti, kdo se mnou v mých zkouškách vytrvali. Já vám uděluji království, jako je můj Otec udělil mně, abyste v mém království jedli a pili u mého stolu; usednete na trůnech a budete soudit 12 pokolení Izraele.*“

- V *Markově evangeliu* jsou **Ježíšovými spolupracovníky a společníky při putování**. *Mk 6,6b-13*: „Obcházel pak okolní vesnice a učil. Zavolal svých Dvanáct, počal je posílat dva a dva a dával jim moc nad nečistými duchy. Přikázal jim, aby si nic nebrali na cestu, jen hůl: ani chleba, ani mošnu, ani peníze do opasku; aby šli jen v sandálech a nebrali si dvoje šaty. A řekl jim: "Když přijдете někam do domu, tam zůstávejte, dokud z těch míst neodejdete. A které místo vás nepřijme a kde vás nebudou chtít slyšet, vyjděte odtamtud s setřeste prach se svých nohou na svědectví proti nim." I vyšli a volali k pokání; vymítali mnoho zlých duchů, potírali olejem mnoho nemocných a uzdravovali je.“

Jejich soupis v evangeliích a ve Skutcích není úplně stejný, ale vždy začínají Petrem a končí Jidášem. Jejich zařazení na začátek a konec seznamu představuje zároveň jejich hodnocení.

Marek	Matouš	Lukáš	Skutky
Ustanovil těchto dvanáct: Petra toto jméno dal Šimonovi Jakuba Zebedeova a jeho bratra Jana , jimž dal jméno Boanerges, což znamená „synové hromu Ondřeje , Filipa , Bartoloměje , Matouše , Tomáše , Jakuba Alfeova , Tadeáše , Šimona Kananejského a Iškariotského Jidáše , který ho pak zradil.	Jména těch dvanácti apoštolů jsou: první Šimon zvaný Petr , jeho bratr Ondřej , Jakub Zebedeův, jeho bratr Jan , Filip , Bartoloměj , Tomáš , celník Matouš , Jakub Alfeův , Tadeáš , Šimon Kananejský a Iškariotský Jidáš , který ho pak zradil.	vyvolil z nich dvanáct, které také nazval apoštoly: Šimona , kterému dal jméno Petr , jeho bratra Ondřeje , Jakuba , Jana , Filipa , Bartoloměje , Matouše , Tomáše , Jakuba Alfeova , Šimona zvaného Zélóta , Judu Jakubova a Jidáše Iškariotského , který se pak stal zrádcem.	Když přišli do města, vystoupili do horní místnosti domu, kde pobývali. Byli to: Petr , Jan , Jakub , Ondřej , Filip a Tomáš , Bartoloměj a Matouš , Jakub Alfeův , Zélóta a Juda Jakubův . Ti všichni se svorně a vytrvale modlili spolu se ženami, s Marií, matkou Ježíšovou, a s jeho bratry.
Mk 3,16-19	Mt 20,2-4	Lk 6,14-16	Sk 1,13

Historicky nemůžeme přesně určit, kdo byl kdo, protože o některých se v Písmu vůbec nedozvídáme. Poněkud známější jsou apoštolové: **Šimon Petr, Jakub a Jan, Ondřej, Filip, Tomáš a Juda**, o kterých se zmiňuje dokonce i jiná prvokřesťanská literatura.

Zajímavé také je, že tato **skupina Dvanácti** příliš rychle zmizela z křesťanského povědomí. Pavel ji zná ještě jako okruh svědků Ježíšových zjevení, ale ve své autobiografické zprávě o návštěvě Jeruzaléma kolem r. 61 se už o Dvanácti nezmiňuje.

Je tedy možné, že oněch Dvanáct představovalo **skupinu Ježíšových galilejských přátel**, přičemž číslo 12 mělo spíše symbolický význam (*nejenom v židovství znamenala dvanáctka plnost – 12 olympijských bohů, 12 Odysseových lodí, 12 úkolů pro Herakleita*). Důležitost této galilejské skupiny se v prvotním křesťanství brzy vytratila.

500 bratří, kteří viděli zjevení Ježíšovo nejspíše zase patří do oblasti Galileje a jde spíše o náhodně vytvořenou skupinu, kteří uznávali Ježíšovu autoritu a závaznost jeho slov a skutků.

Jakub, bratr Páně

Nepatřil k Ježíšovým druhům a se skupinou „Dvanácti“ Galilejců neměl nic společného. Pavel se o něm zmiňuje jako o osobnosti, která byl spolu s Petrem jednou z hlavních postav jeruzalémského křesťanství. Ve své zprávě o tzv. „*apoštolském koncilu*“ Jakuba uvádí dokonce před Petrem a Janem. Jako hlavního vůdce jej označuje také Tomášovo evangelium. Jakub byl skutečně **vůdčí postavou jeruzalémského křesťanského společenství** a zároveň představitelem toho směru křesťanství, které cítilo **povinnost dodržovat Zákon**. Ježíšovo působení chápali jako prorocké hnutí uvnitř židovství, které se obrací především na ztracené ovce Izraele, a ne na pohany. Představovalo jakési národně orientované křesťanství a misie mezi pohany tento směr naprosto odmítal.

Apoštolové

- V ***Pavlových listech***, asi ***do konce 1.století***: apoštol - ten, kdo šíří zprávu o Ježíši do cizích oblastí
- Ve ***Skutcích apoštolských, od konce 1.století***: apoštolové - ztotožnění s Dvanácti a jejich posláním už není misie, ale představují spojovací prvek mezi všemi křesťanskými obcemi. Toto pojetí se ale rozšířilo teprve s 3.křesťanskou generací (*Skutky také byly napsány teprve v roce 90*).

Pavel ve svých listech i Lukáš ve svých Skutcích používají slovo **apoštol** pro jiné skutečnosti. Pokud bychom je chtěli srovnat, pak přibližně platí, že Pavel používá slovo apoštol tam, kde Lukáš píše helénista. **Helénisté** byli řecky mluvící Židé, kteří se seznámili s Ježíšem v Jeruzalémě, v posledních dnech jeho života a líbila se jim Ježíšova svoboda vůči židovskému Zákonu. Na základě vlastního zážitku Ježíšova zmrtvýchvstání, chápou Ježíšovu smrt jako nejdůležitější událost naší spásy. Někteří se pak vrátili zpět do svých měst Egypta, severní Afriky, Malé Asie, Itálie a Řecka (*tam všude byla židovská diaspora – tam všude židé žili*), a zde šířili zvěst o Ježíši.